

Aan:
de gemeenteraad

Onderwerp:

Wijziging van de hoofdmaatregel bestrijding blauwalgbloei Kralingse Plas.

Gevraagd besluit:

Samenvattend stellen wij u voor:

Een besluit te nemen over de gewijzigde hoofdmaatregel van het project 'Bestrijding blauwalgbloei Kralingse Plas'.

Waarom dit voorstel?/Waarom nu voorgelegd?

Met dit voorstel wordt u gevraagd om een besluit te nemen over de hoofdmaatregel van het project 'Bestrijding blauwalgbloei Kralingse Plas'. Dit voorstel volgt op:

- Collegebrief (17bb10565), met als bijlage het 'concept Plan van Aanpak Bestrijding blauwalgbloei Kralingse Plas' d.d. 13 december 2017.
- Collegebrief (19bb11904) over voortgang bestrijding blauwalggroei Kralingse Plas d.d. 21 februari 2019.
- Collegebrief (20bb2766) over voortgang bestrijding blauwalgbloei Kralingse Plas d.d. 10 maart 2020.
- Collegebrief (20bb18522) over voortgang bestrijding blauwalgbloei Kralingse Plas d.d. 15 december 2020.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

- Toezegging aanpak Kralingse Plas (15bb8678 en 15bb9504), afgedaan d.d. 5/04/2016
- Toezegging aanpak blauwalg Kralingse Plas (16bb5015), afgedaan d.d. 27/10/2016
- Motie structurele aanpak blauwalg Kralingse Plas II (16bb5997), afgedaan d.d. 21/06/2017
- Motie structurele oplossing blauwalg Kralingse Plas (17bb3139), afgedaan d.d. 21/06/2017
- Geen waterstofperoxide in Rotterdam in de komende 25 jaar (17bb3140), afgedaan d.d. 21/06/17
- Toezegging blauwalg Kralingse Plas - afzanden (17bb2866), afgedaan d.d. 21/06/2017
- Afdoeningsvoorstel (19bb25213) toezegging wethouder Wijbenga 19bb120367 en tussenbericht toezegging 19bb20365 m.b.t. Kralingse Plas d.d. 11 december 2019

- (20bb2425) wethouder Wijbenga toezegging 19bb20365 over rapport visstand 2019 Kralingse Plas, afgedaan d.d. 21/02/2020
- Beantwoording (20bb10342) schriftelijke vragen over opnieuw chemisch experiment in de Kralingse Plas van Partij voor de Dieren d.d. 1 september 2020

Toelichting:

Aanleiding

Aanleiding voor het op 13 december 2017 neergelegde concept Plan van Aanpak (PvA), zijn de diverse moties en toezeggingen over de Kralingse Plas die vragen om een structurele aanpak van de blauwalgproblematiek, m.a.w. geen symptoombestrijding en experimenten maar een aanpak vooral gericht op preventie.

Samenwerking Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Het maatregelenpakket in het PvA is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), waarbij gebruik is gemaakt van de kennis en ervaring die HHSK heeft opgedaan in hun rol als waterkwaliteits- en kwantiteitsbeheerder. Daarnaast is ook steeds gebruik gemaakt van de inzet van externe adviseurs vanuit de wetenschaps- en waterschapwereld. In juni 2018 is de projectovereenkomst gesloten met HHSK. Op 21 september 2018 is ook het geactualiseerde PvA namens de gemeente Rotterdam en HHSK ondertekend. Zowel bij de totstandkoming als bij de verdere invulling van het maatregelenpakket is sprake van intensieve contacten met HHSK.

Blauwalgproblematiek: overlast van blauwalgbloei door overmatig fosfaatgehalte

De Kralingse Plas is voor Rotterdam een belangrijk natuur- en recreatiegebied. Uit onderzoek blijkt dat de waterkwaliteit van de Kralingse Plas niet voldoet aan de eisen die o.a. zijn opgenomen in de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De Kralingse Plas is bovendien door de Provincie Zuid-Holland aangewezen als een officiële zwemwaterlocatie. Ook de kwaliteit van het zwemwater is niet altijd voldoende. In de afgelopen jaren hebben we de nodige correspondentie met uw raad gevoerd over de Kralingse Plas.

Afzanden versus Phoslock

In het vigerende PvA wordt uitgegaan van het afdekken van de waterbodem van de Kralingse Plas met een laag zand van gemiddeld 25 centimeter. Inmiddels zijn wij, na uitgebreid overleg met deskundigen uit de wetenschaps- en waterschapswereld, en in overleg met HHSK tot de conclusie gekomen dat Phoslock een meer effectieve- en efficiënte aanpak vormt voor de fosfaat- en blauwalgproblematiek in de Kralingse Plas. In de context van deze brief is het o.i. nuttig nader in te gaan op de natuurlijke processen en de kenmerken van Phoslock. In de bijlage bij dit voorstel besteden we daar meer uitgebreid aandacht aan.

Uiteraard is het afdekken van de waterbodem een methode die eerder is toegepast om een hoog fosfaatgehalte aan te pakken. Deze methode kent echter in de specifieke situatie van de Kralingse Plas een aantal negatieve consequenties.

In onze brief van 15 december 2020 (20bb18522) hebben we een aantal aspecten vermeld die wij betrokken hebben bij onze afwegingen:

- Aanbrengen van Phoslock kan in de winterperiode in maximaal twee maanden worden gerealiseerd; dus er is veel minder overlast voor de recreanten. Het afzanden van de plas duurt ongeveer een (1) jaar met grote overlast voor gebruikers en omgeving.
- De kans op verplaatsing van voedingsrijk slib bij de toepassing van Phoslock is kleiner.
- In plaats van meer dan 500.000 ton metaalhoudend zand benodigd voor het afzanden, wordt bij de toepassing van Phoslock minder dan 1.000 ton metaalhoudende klei (lanthaan) aangebracht.
- Het transport, op- en overslag en het aanbrengen van Phoslock heeft veel minder impact op de directe leefomgeving.
- Een laag klei van enkele millimeters heeft veel minder nadelen voor het multifunctionele gebruik van de Kralingse Plas dan een laag zand van gemiddeld 25 cm. Dat geldt zowel voor het bodemleven als de recreatievaart.
- De 'ecologische schok' van het aanbrengen van een laagje Phoslock is minder dan het aanbrengen van de dikke zandlaag; met name voor het bodemleven en de plantengroei. Het bereiken van een goede ecologische toestand wordt na het toebrengen van Phoslock veel sneller bereikt c.q. kansrijker geacht, dan na afzanden.
- Ten aanzien van afzanden is het duidelijk geworden dat door bodemwoeling, nalevering van fosfaat uit de onderliggende bodem en interne chemische processen in de Kralingse Plas de effectiviteit van het afzanden in de loop van de tijd vermindert. Dat zou betekenen dat na verloop van tijd (geschat wordt 10 tot 20 jaar) opnieuw een laag zou moeten worden aangebracht. Dit maakt dat de nadelen van afzanden wel erg zwaar wegen wanneer dit niet een eenmalige en permanente oplossing vormt.
- De ervaringen met Phoslock op verschillende plaatsen (meer dan 200 meren) in de wereld heeft aangetoond dat er sprake is van een actieve binding met fosfaat.
- In het afgelopen jaar zijn nadere onderzoeken gedaan naar de mogelijkheden om Phoslock toe te passen in de Kralingse Plas. Die (veld)onderzoeken zijn uitgevoerd door B-ware (gerelateerd aan de Radboud Universiteit), in nauwe samenwerking met de Universiteit Wageningen. Op basis van die onderzoeken blijkt dat de Kralingse Plas geschikt is voor de toepassing van Phoslock. De onderzoeken hebben ook inzicht verschaft in de differentiatie van de dosering over de plas die van belang is bij de toepassing van Phoslock. Hierbij past de kanttekening dat de toepassing van Phoslock ook onderhoud behoeft. Op basis van de ervaringen in andere plassen en het fosfaatgehalte in de Kralingse plas zal die onderhoudsdosering waarschijnlijk om de vijf jaar moeten worden aangebracht. De uiteindelijke onderhoudsfrequentie en dosering (een fractie van de aanvangsdosering) zal bepaald worden aan de hand van een permanente monitoring. Het is evident dat de dosering ook sterk afhankelijk zal zijn van de mate waarin we erin slagen om de externe fosfaatbronnen structureel terug te dringen en invulling te geven aan structureel beheer van de Kralingse Plas. Er wordt op dit moment dan ook aan een gedegen beheerplan gewerkt.

Goed beheer zorgt ervoor dat de effectiviteit van de huidige investering ook in de toekomst kan worden geborgd.

- De kosten voor het afzanden van de Kralingse Plas zijn in 2019 geraamd op een bedrag van € 13,6 miljoen (CROW-SSK-Rekenmodel). De kosten voor het toepassen van Phoslock zijn onlangs geraamd op een bedrag € 4,72 miljoen (CROW-SSK-Rekenmodel). Bij de laatste raming past de opmerking dat hierbij is uitgegaan van de maximale dosering van 1.000 ton. De verwachting is dat de uiteindelijke dosering lager zal uitvallen, hetgeen zal leiden tot een lagere kosten.

Wij zijn er inmiddels van overtuigd dat het aanbrengen van Phoslock inclusief toekomstige onderhoudsdosering(en) een veel geringere (ecologische) impact heeft op de Kralingse Plas. Het geheel overziend leidt dit o.i. dan ook tot de conclusie dat met de toepassing van Phoslock een effectiever/efficiënter en bovenal ecologisch beter verantwoord resultaat geboekt kan worden in de bestrijding van blauwalgbloei in de Kralingse Plas.

Communicatie

De toepassing van Phoslock koppelen we uiteraard aan een gedegen communicatieproces naar zowel de leden van uw raad als de verschillende stakeholders.

In februari en maart 2021 zullen we, voor verschillende (doel)groepen, verschillende webinars organiseren waarbij ook onafhankelijke deskundigen uit de wetenschaps- en waterschapswereld nadere toelichtingen zullen verstrekken en vragen beantwoorden over de toepassing van Phoslock. Hierbij zal ook worden ingegaan op de nevenmaatregelen en op de alternatieven die om uiteenlopende redenen als onvoldoende effectief zijn gekwalificeerd, maar waarover wellicht nog wel vragen leven bij raadsleden en stakeholders.

Wij nodigen de leden van de gemeenteraad dan ook van harte uit om deel te nemen aan deze webinars. Mocht daar behoefte aan zijn, dan zijn wij uiteraard ook gaarne bereid om invulling te geven aan een thematische commissievergadering. HHSK heeft op 5 november 2020 een digitale bijeenkomst georganiseerd voor de leden van de commissie Integraal Waterbeheer en de ervaringen daarmee zijn bijzonder positief. Eind 2020 heeft de Verenigde Vergadering van HHSK geen aanleiding meer gezien om tegen de toepassing van Phoslock te zijn in een andere plas in het werkgebied, de Bleiswijkse Zoom.

Verdere informatie over de exacte data en tijdstippen van de webinars zullen op een later moment met uw raad worden gedeeld.

Naast de webinars zullen we met gebruikmaking van de bestaande communicatiemiddelen (internet, sociale media en nieuwsbrieven) brede aandacht geven aan de voorgenomen toepassing van Phoslock en de nevenmaatregelen ter beperking van de externe fosfaatbelasting.

Verdere procedure

De verdere procedure is volledig afgestemd met onze samenwerkingspartner HHSK. Dit voorstel wordt met een begeleidende brief ook aangeboden aan het dagelijks bestuur van HHSK. In de begeleidende brief wordt aan HHSK verzocht om in te stemmen met de voorgestelde wijziging van de hoofdmaatregel. Conform de gemaakte afspraken zal het dagelijks bestuur een advies voorleggen aan de Verenigde Vergadering (VV) die zich eind maart 2021 zal uitspreken over de toepassing van Phoslock.

De besluitvorming door zowel de gemeente Rotterdam als HHSK zal ook gedeeld worden met de provincie Zuid-Holland als medefinancier. Wanneer er bestuurlijk wordt ingestemd met de toepassing van Phoslock in de Kralingse Plas zal de daadwerkelijke realisatie in de november en december 2021 plaats kunnen vinden.

Conclusie/Advies

Het geheel overziend is ons college tot de conclusie gekomen dat met de toepassing van Phoslock een effectiever/efficiënter en bovenal ecologisch beter verantwoord resultaat geboekt kan worden in de bestrijding van blauwalgbloei in de Kralingse Plas. Wij leggen dan ook het voorstel aan uw raad voor om te besluiten in te stemmen met een wijziging van de hoofdmaatregel en Phoslock toe te passen om te komen tot een structurele bestrijding van de fosfaat- en blauwalgproblematiek in de Kralingse Plas. In april 2021 zullen wij uw raad nader informeren over de uitkomsten van de vervolgonderzoeken betreffende de dosering van Phoslock en de consequenties die de lagere kosten eventueel hebben op de toegezegde bijdragen van HHSK en de provincie Zuid-Holland.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

In het raadsbesluit 2017 is besloten dat de hoofdmaatregel en de aanpak van de sluis aan het Kralings Verlaat worden gedekt uit het beschikbaar gestelde budget van € 5,5 mln.

In de brief d.d. 27 juni 2017 is door het college van dijkgraaf en hoogheemraden HHSK, met inachtneming van een aantal voorwaarden, een eenmalige en maximale bijdrage van € 1,5 mln. toegezegd voor het afzanden van de Kralingse Plas en de aanpak van de recreatiesluis aan het Kralings Verlaat. Door de provincie Zuid-Holland is op 10 juli 2018 een bijdrage toegezegd van € 0,5 mln. Deze bijdrage is gebaseerd op de hoofdmaatregel in het vigerende PvA. Er zijn inmiddels gesprekken gevoerd met de provincie betreffende handhaving van deze bijdrage ook wanneer er sprake is van een gewijzigde invulling van de hoofdmaatregel.

Op basis van de raming die destijds is gehanteerd, bedraagt de gemeentelijke bijdrage ten aanzien van twee genoemde maatregelen € 3,5 miljoen. In het raadsbesluit is ook bepaald dat de kosten voor de overige maatregelen ten laste komen van de gemeente Rotterdam, waarbij gebruik gemaakt wordt van de reguliere onderhoudsbudgetten.

Financiële aspecten Afzanden

De raming die is gehanteerd bij het raadsbesluit in 2017 is gebaseerd op een bouwsomraming die in 2015 is opgesteld door adviesbureau Witteveen & Bos. Bij het opstellen van de raming die in 2019 is opgesteld door de gemeente Rotterdam voor het afzanden van de Kralingse Plas is het CROW-SSK-Rekenmodel toegepast. Naast de

toepassing van een ander rekenmodel, waarbij o.a. rekening wordt gehouden met risicoreservering en onderzoeks- en engineeringskosten zijn ook de parameters van de prognose geactualiseerd en zijn prijzen geïndexeerd naar het prijspeil van 2019. Dit verklaart het aanzienlijke verschil tussen de oorspronkelijke bouwsomraming (€ 5,25 miljoen) en de gemeentelijke SSK-raming (€ 13,6 miljoen). Ten aanzien van de gemeentelijke raming hebben we in 2019 een second opinion gevraagd aan adviesbureau Haskoning/DHV. Deze second opinion onderschrijft de gemeentelijke raming.

Financiële aspecten Phoslock

Met de toepassing van Phoslock ontstaat in financiële zin een nieuwe situatie, waarbij we niet voorbij kunnen gaan aan de uitgangspunten die in 2017 zijn gehanteerd bij het raadsbesluit en de voorwaarden die ter zake zijn gesteld door HHSK. Op basis van de huidige ramingen kan geconcludeerd dat de uitvoering van de beide maatregelen binnen het in 2017 beschikbaar gestelde budget kan worden gerealiseerd. Er resteren op dit moment echter nog een aantal issues over de financiële consequenties die nader in beeld moeten worden gebracht, zoals de uiteindelijke dosering van Phoslock.

Wij verwachten dat de resultaten van de aanvullende onderzoeken in april 2021 beschikbaar zijn. We kunnen dan een exactere raming van de uiteindelijke kosten leveren en dat is o.i. ook het juiste moment om in overleg met HHSK en de provincie Zuid-Holland te bezien wat de uiteindelijke kosten, in het licht van de eerdere afspraken, betekenen voor de hoogte van de eerder toegezegde bijdragen. Wij streven er tevens naar om medio 2021 meer inzicht te verkrijgen in de aard en omvang van het Beheerplan Kralingse Plas. Daarover zullen dan verdere afspraken gemaakt worden met HHSK. De inhoudelijke- en financiële afspraken die worden gemaakt tussen de gemeente Rotterdam en HHSK worden vastgelegd in een aanpassing van de bestaande projectovereenkomst. Uit verder onderzoek is gebleken dat de toepassing van Phoslock kan worden uitgevoerd binnen de vigerende wet- en regelgeving (waterwet, ecologisch werkprotocol, enz.).

Het bijbehorende ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Bijlage(n):

- Ontwerpbesluit toepassing Phoslock Kralingse Plas

Ontwerpbesluit

De Raad van de gemeente Rotterdam,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 januari 2021;

gelet op (wettelijke) bepalingen;

overwegende, dat het toepassen van Phoslock inclusief toekomstige onderhouds-dosering(en) een veel geringere (ecologische) impact heeft op de Kralingse Plas;

mede overwegende dat met de toepassing van Phoslock een effectiever/efficiënter resultaat geboekt kan worden in de bestrijding van blauwalgbloei in de Kralingse Plas;

gelet op het raadsbesluit d.d. 13 december 2017;

besluit:

in te stemmen met de gewijzigde aanpak om de fosfaat- en blauwalgproblematiek in de Kralingse Plas structureel op te lossen door het toepassen van Phoslock inclusief toekomstige onderhoudsdosering(en) in plaats van het afzanden van de Kralingse Plas.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van

De griffier,

De voorzitter,

